

HERMANN NÉHA HELLÁSZRÓL ÁLMODIK

KALAPIS RÓKUS

A fekete-fehér világban a szürke ezernyi árnyalata létezik, amint ez természetes is. Az ég ólomsszürke, mikor reggel munkába sietnek a fehér, viaszos arcú emberek, s miközben az autóbuszra várnak, fekete szemükkel keresztülnéznek egymáson. A szürke trafikoknál sorba állnak fehér cigarettákért, hogy azután kékesszürke füstöt eregessenek, és átolvassák a fekete betűkkel nyomott újságokat. Közben meg-megfordulnak a fehér lábú nők vagy fekete kabátos férfiak után, kiknek nagy tokája jólétet, fehér házat, fekete autót és tömérdek szürke bankót enged sejtetni.

Hermann kék. Csak úgy. Így hozta a sors. Nem is szokott sohasem büszkélkedni vele, esetleg megemlíti, ha hozzá hasonló színesekek társaságába keveredik. Mert meglehetősen keserű dolog kéknek lenni egy ilyen saktáblaszerű világban, ahol sokan kifejezetten felháborítónak találják színét, s nem tudnak napirendre térni afelett, hogy valaki ilyen szemtelenül kék merészel lenni. Hiába magyarázza nekik Hermann, hogy ez nem szándékos, tisztán a véletlen műve, ugyanis gyermekkorában beleivott a tintásüvegbe, s hiába vitték orvoshoz, nem lehetett sehogyan sem gyógykezeltetni, akármit csináltak vele, csak kék maradt; szóba sem akarnak állni vele, mondván, hogy minden rendes ember vagy fehér, vagy szürke, vagy fekete.

Fiatalkorában nagyon rosszul esett neki, felfoghatatlannak tartotta a környezet gyűlölködését, s hasztalanul igyekezett hasonlóná válni a többihez. Hiába ivott kínai tust, evett krétát, kente be magát fekete cipőkrémmel tetőtől talpig, a színezőanyagok hatástalanul távoztak szervezetéből, a cipőkrémet pedig le kényszer-

rült mosni, mert nemcsak, hogy bűdös volt, hanem kegyetlenül viszketett is, felpattogzott tőle a bőre.

Aztán hogy, hogy nem, fokozatosan megvilágosodott előtte minden, s megtalálta a dolog ellenszerét is. Egyszerűen csak tartani kell a látszatot, s bizonyos külsőségek segítségével el kell hitetni a szürkékkel — fekete-fehérekkel —, hogy tulajdonképpen ő is ugyanolyan, mint ők, csak éppen kék, de ezt idővel meg lehet szokni, mit tehet róla, szegény ember? Tényleg meg lehet szokni idővel, csak éppen annyira beleivódik az ember vérébe, hogy akkor is megjátssza a gyengeelméjűt, mikor ennek semmi szüksége. Ez meg lehetőségen kellemetlen tud lenni néha, de alapjában véve nem számít. Mégér a békesség ennyit, miként Párizs is egy misét.

Viszont régi igazság, hogy még a legjobb megoldásoknak is vannak árnyoldalai, így a látszattmegőrző taktika sem tökéletes. Hogy a gyermekkori tinta-e az oka vagy esetleg más, természetes degeneráció okozza, de vannak napok, mikor Hermann úgy érzi, nem bírja tovább. Ilyenkor senki sem ismer rá, azt gondolják, beteg, de hiába kérdezik, nem válaszol. Hallgat. Egyszerűen nincs mit mondania a külvilágnak.

Elhelyett magába hullatja a szavakat, s bár tudja, hogy ez nem jó, hagyja, hogy lelke mélyére ülepedjenek, mint az iszap. Mert az egymásra rakódott szavak előbb-utóbb bomlani kezdenek, mint a maradék sás, a tavalyi nádgyökerek. Valahogy bűdös lesz az ember a ki nem mondott szavaktól, belülről, mintha mocsárgáz járná át minden porcikáját. Ez a rossz az egészben, olyan, mint élve rothadni el.

Kit érdekel az, hogy Hermann néha Hellásról álmodik, ahol kék az ég, mindig süt a nap, és a márvány istenszobrok árnyékában, lenge, fehér mezükben bort isznak, olajbogyót eszegetnek a bölcsek. Az olajbogyó zöld, a khitón fehér, a bor vörös, mint a fekete bikaborjak vére, melyet áldozáskor percegve habzsol a tűz, és mohón magába szív a sárga homok.

A tenger pedig szelíd hullámzással dajkálja Naxosz szigetét, csak akkor merevednek szilárd híddá a habok, mikor Dionüszosz közelít a szatüiroszok és mainaszok élén, szépen iddogálva a mézszínű bort öreg mesterével, Szilénosszal. Amerre Dionüszosz lép, gyöngy hullik, rózsa hullik, aranyrögök gurulnak szét csengve, égi muzsikával kísérve a bacchánsnők kiáltását: evoé, evoé!

És a Helikon ormán, a Lóforrás tükör vizében fürdenek a Múzsák, s szomjat oltó, hús italával üdítik a tikkadt dalnokot, kit az

ihlet elhagyni látszott már. A vizeken könnyű hajók suhannak, mert így akarja Poszeidón — a Kék —, Glaukosz, bírodalma mélyén táncot lejtene az ibolyafürtű néreiszek.

Nem. Ez senkit sem érdekel. Az sem, hogy Hermann ott áll-dogál, tapogatózik a világban egy szál magában, s folyton fehéret-feketét kever a kékhez, mert fizetni kell. Fizetni kell, s szürkülni hiánytalanul.

Bár mikor a klór szaga száll a levegőben, majdhogynem minden mindegy.

A klór csírátlantít, elejét veszi minden fertőzésnek, fehérít. Ha a fűre freccsen, megfehéredik tőle, ha az égre freccsen, megfehéredik tőle. Kifehéredik tőle ember, madár, tinta, a világmindenség. A korom pedig semmire sem tapad annyira, mint a fehér tárgyra. Semmi sem tud olyan kétségbeejtően elpiszkolódni, mint a fehér ing, az asztalkendő, ágynemű, mint a szűzies, fehér hó az ország-utak mentén.

Ahol sok a fehér, a fekete, ott végül minden szürkének tűnik. A csecsemők arca, a lányok szeme, az asszonyok ajka, a férfiak keze. Az ég is szürke lesz, a föld is, szürke lesz a mezők virága.

Mindannyian meg fogunk halni, ha ez bekövetkezik.